

БИОПОЛИТИКА И БИОЕТИКА

Тема на този брой е биовластта.

Понятието биовласт е въведено от Мишел Фуко във втората половина на 70-те години на XX век, за да обозначи онзи властови режим, формирал се в края на XVIII век, чийто обект е не индивидуалното тяло, както при дисциплините, а населението. Стремехът да се управлява това многоглаво тяло сплита биовластта с дискурсите на медицината, правото, демографията, статистиката, икономиката, с практиките на здравеопазването, полицията, социалните грижи, с грижата за раждаемостта, смъртността, трудоспособността, продължителността на живота, с въпросите на сексуалността, лудостта, престъпността, миграцията, с националния, расовия и етническият състав.

През 80-те години проблематиката на биовластта се разширява и придобива смисъла по-скоро на биополитика, управление на населението изобщо, в много случаи отслабвайки връзката си с понятийната рамка на Фуко (в резултат на което с нея започват да се свързват и изследванията на историята на социалните грижи, здравеопазването, демографията и статистиката, предлагащи преди всичко описания, а не критика). През 90-те години полето на биовластта се разширява допълнително под влияние на все по-големите обещания на генетиката и биотехнологиите, включвайки проблемите на биоетиката.

Представените в този брой статии опитват да очертаят границите на това богато и разнообразно изследователско поле. Дело на философи, социолози, социални психолози, демографи, те трудно могат да бъдат вписани в единна понятийна рамка или изследователска стратегия. Но от различните си гледни точки всички те описват един ефект на биовластта – подкопаването и изместването на езика на западноевропейската модерност. Статиите в броя проследяват начина, по който биовластта променя съвременното разбиране за човека, правата, смъртта, болестта, раждането, идентичността, пола, дискриминацията, стратификацията, отношението между наука и етика, научно и приложно знание, самопредставянето на социалистическата и посткомунистическата държавна власт. Биополитическо измерение разкриват дори понятия като толерантността, които сме свикнали да третираме по-скоро като ценности, свободни от и налагащи ограничения върху всяка възможна власт.

Фридрих Ницше е дефинирал нихилизма като подкопаване на понятията за цел, единство и трансцендентност, вградени в самите основи

на езика на разума, наследен от западноевропейското Просвещение. Ницше е смятал, че това подкопаване не може да бъде спряно, тъй като към него е насочено самото развитие на модерната култура, и че изборът, пред който сме изправени, е не дали да го приемем или да му се противопоставим, а дали да го мислим или да опитаем да го избегнем, придържайки се към езика на Просвещението, независимо от все по-дълбоката му празнота; с други думи – че сме изправени не пред избор за или против нихилизма, а пред избора между активен и непълен нихилизъм. Представените в този брой статии показват, че биовластовият режим на късната модерност ни изправя пред аналогичен избор между активна и непълна биополитика, между проблематизирането на всички онези понятия на социалните науки, които са по един или друг начин вкоренени в човека, и стремежа да избегнем това проблематизиране, преповтаряйки старите понятия, независимо от празнотата им.

Впрочем залогът на избора между активно и непълно изследване на биополитиката изглежда съдбоносен: Просвещението обеща да ни освободи от властта над разума, но днес напълно просветената земя стои опустошена под триумфалния знак на една нова власт, упражнявана не върху разума, а върху телата; да опитваме да избегнем проблемите на биополитиката означава да се откажем от всяка надежда за свобода пред лицето на тази нова власт.

**МАРТИН КАНУШЕВ
ТОДОР ХРИСТОВ**